

Strakonický měsíčník o ochraně přírody

prosinec 2020

Environmentální akce, reporty, přírodovědná pozorování, ekoporadenské tipy, botanika, zoologie, úvahy, recenze, zdravá výživa, práva zvířat, aktivismus, zdravý životní styl, odborná literatura, přírodní beletrie a poezie...

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně

Základní organizace ČSOP Strakonice

Vážení čtenáři,

v měsíci listopadu bylo od covidového mediálního mlýnku ustoupeno bokem snad jenom v případě voleb nového amerického prezidenta. Nechci hodnotit průběh volby ani složité politické souvislosti. Rád bych se v několika bodech otřel o vliv zvolení nové hlavy USA na vývoj v oblasti životního prostředí. Jelikož jsou Spojené státy stále ještě významným globálním hráčem, bude mít jejich zelená politika významný dopad na ekologickou agendu celého světa. A v tomto ohledu se dá zvolení Joea Bidena hodnotit pozitivně. Tedy alespoň ve srovnání s jeho předchůdcem.

Z obsahu tohoto čísla:

První výsev květnaté louky.....	2
Konec klecových chovů nosnic.....	2
Materiální sbírka pro azyl Sirius 2020.....	2
Osmero šetrnějších Vánoc.....	3
Náhradní farmářská nabídka.....	5
SCUK - farmářské trhy online.....	5
Nazeleno - o prostředcích drobných.....	6
Vánoční jablka.....	6
Vlci v ohrožení.....	7
Ušatka kůrová.....	8
Večer s dokumentem - 82. díl.....	8
Příručka pro výsadby ovocných dřevin...	10
Prosincová krajina Jirky Wagnera.....	11
Pohádky z Vysoké jedle.....	11
Koukol.....	12

Nejvýznamnější změna se pravděpodobně odehraje kolem pařížské klimatické dohody, kterou Donald Trump vypověděl při první možnosti - tři roky po jejím podpisu - tedy v listopadu loňského roku (viz [zde](#)). Nově zvolený Joe Biden již avizoval, že se k dokumentu bude chtít navrátit v nejkratším možném čase (viz [zde](#)). Ostatní oblasti zájmu také naznačují, že bude chtít obnovit směr započatý předminulým prezidentem Barackem Obamou - tedy zejména k tématům čisté energetiky, elektromobility nebo renovace budov (více viz [zde](#) nebo [zde](#)). Nedílnou součástí bude poměrně šetrný systém financování, pomocí kterého by mělo být dosaženo odvážných cílů uhlíkové neutrality (viz [zde](#)).

Foto Roman Szpuk

Subjektivně vnímáno by také mohlo dojít k určitému zklidnění vod rozbouřených celosvětovou vlnou populismu, který nepřispívá ani bezpečnosti, ani naplňování environmentálních cílů.

Přejeme vám příjemné prožití prosince a závěru roku, váš Kompost. -jj-

Reakce, příspěvky, odběr: jan.juras@knih-st.cz

Archiv čísel: www.knih-st.cz/kompost

Ohlédnutí

První výsev květnaté louky Strakonice – 31. 10. 2020

V červenci letošního roku odstartoval Český svaz ochránců přírody Strakonice kampaň, jejímž cílem mělo být nashromáždění prostředků pro nákup osiva tzv. motýlí louky. Jako postup jsme zvolili veřejnou sbírku na transparentní účet, která probíhala až do měsíce září. Hromadění financí bylo pro nás velkým příjemným překvapením a na počátku října jsme sbírku uzavírali s částkou přesahující 16 000 Kč od celkem 55 dárců. Minimálním "vkladem" bylo 50 Kč, příspěvky se však šplhaly až ke 2000 Kč. Ještě touto cestou bychom rádi všem dárcům poděkovali!

Foto -jj-

Pro nákup lučního osiva jsme zvolili firmu Agrostis, která nám jej pomohla vybrat přímo na míru a také poskytla na nákup 10% slevu. Pořízeno bylo 5 kg mezofytů luční směsi [Kráska](#), vhodné do městského prostředí, obsahující 30 % bylin a jetelovin a celkem téměř 50 rostlinných druhů.

Ve spolupráci s Odborem životního prostředí došlo k vytipování lokalit k první fázi výsevu. Největší plochou je prostor u řeky Otavy pod Pětikolským jezem. Doplnkově byl oset ještě trojúhelník u autobusové zastávky Sídliště u severního dopravního půloblouku. O přípravu ploch k výsevu se postaraly Technické služby města Strakonice. Při výsevu 31. října jsme museli plochy ještě ručně urovnat, osivo zapravit, místa ohraničit a opatřit informačními cedulkami. Bylo vytvořeno zhruba 600 m² nové "motýlí" louky - zhruba poloviční výměra z celkové plochy, jejíž vznik je umožněn ze zmíněné sbírky.

Do příštího roku proběhne další výběr lokalit, následně pak výsev zbývající poloviny směsi.

Louka by měla po nakvetení sloužit nejen opylovačům, ale bude i potěchou pro lidské oko. Díky nižší frekvenci seči bude lépe zadržovat vodu a zlepšovat mikroklima ve městě. Stane se útočištěm pro hmyz a potažmo i pro ostatní formy života. Bude tak zvyšovat přírodní rozmanitost městského prostředí.

Jsme rádi, že se podařilo tuto kampaň dotáhnout do zdárného konce. Vývoj louky na frekventovaných místech můžete sledovat společně s námi. Doufáme, že bude přinášet jen samé potěšení. -jj-

Konec klecových chovů nosnic a drezury zvířat v cirkusech byl schválen

V [předminulém Kompostu](#) jsme přinesli pozitivní zprávu z oblasti práv zvířat. Novela zákona o ochraně zvířat proti týrání, která byla schválena sněmovnou, přináší kromě jiných dva nové zásadní předpisy. Počínaje rokem 2027 by měl být zakázán klecový chov nosnic, ukončeno by mělo být rovněž zneužívání divokých druhů zvířat v cirkusech a podobných zařízeních formou jejich drezury, množení pro tyto účely nebo dovoz ze zahraničí. V souvislosti se zákazem klecových chovů se hodně mluví o znevýhodnění českých chovatelů, protože dovoz bude stále umožněn. Odklon od "klecových" vajec již v roce 2025 nebo ještě dříve však deklarovala velká část českých prodejných řetězců i zpracovatelů potravin. Ani obavy ze zdražování vajec nejsou oprávněné, a to na základě zkušeností některých evropských zemí, které již tuto změnu schválily. Liché jsou rovněž spekulace o dramatickém navýšení nákladů pro přestavbu chovů. Zákaz od roku 2027 je totiž synchronizován s 15letou životností tzv. obohacených klecí, které jsou legislativně povinné od roku 2012.

Zákon na své cestě úspěšně prošel v polovině listopadu i senátem (viz [zde](#)) a 19. 11. bylo legislativní kolečko dovršeno podpisem prezidenta. -jj-

Překopávky

Materiální sbírka pro azyl Sirius 2020

Blíží se zima. Teploty padají k nule, v noci mrzne. Nejtěžší roční období pro všechna zvířata. Ani ta v útulcích na tom nejsou nejlépe, protože studený kotec nemůže (tém starším nebo jinak oslabeným) nahradit teplý pelíšek v pohodlí vyhřátého bytu. Proto bychom chtěli poprosit všechny dobré duše: myslíte na zvířata. Např. psům

v útulcích můžete pomoci tak, že jim věnujete deky, které už u vás doma dosloužily. Nemusíte kupovat nové. Stačí doma protřídit skříň. Určitě se tam nějaká deka, staré ručníky, ložní prádlo, kus koberce či lina nebo vyřazené pelíšky po vašich miláčcích najdou. A kam můžete věci zanést a komu tím pomoci? Zapojit se můžete do právě probíhající materiální sbírky pro azyl Sirius v Záhoří u Písku, která bude pokračovat až do 23. 12. V tomto azylu se aktuálně starají o 45 psů a 30 koček. Jsou to stará, nemocná a handicapovaná zvířata, která zde našla trvalý domov. Pokud byste jim chtěli něco koupit, psi a kočky nejvíce ocení kvalitní krmivo v podobě granulí, konzerv, piškotů či jiných pamlsků. Levné krmivo ze supermarketů, prosíme, nekupujte. Pro stará a nemocná zvířata opravdu není vhodné. Zajímá-li vás něco ohledně této sbírky či přímo azyl Sirius, vaše dotazy vám rádi zodpovíme na tel. 602 467 689 nebo na e-mailu ivana.bubalova@seznam.cz. Více informací najdete také na [facebooku](https://www.facebook.com/azylsirius). Děkujeme, že pomáháte.

Foto Ivana Bůbalová

Sběrná místa:

Blatná - Krmiva a chovatelské potřeby, tř. J. P. Koubka 86 (u kašny v průjezdu), tel.: 774 442 651, lze nakoupit přímo na prodejně. Za každých prokopených 1000 Kč do sbírky v naší prodejně bude věnováno 150 Kč jako finanční dar pro azyl Sirius.

Strakonice - Ekoporadna při ŠK, pobočka Za Parkem, Husova 380, Jan Juráš, po tel. domluvě na 721 658 244.

Písek - Chovatelské potřeby Zoo Drlíčov, Fráni Šrámka 129, tel.: 775 553 263, lze nakoupit přímo na prodejně.

Plzeň - Karolina Anna Palmaka, tel.: 775 740 230 (adresa po tel. domluvě).

Klatovy a Přeštice - Verda Dalecká, tel.: 603 326 614 (adresa po tel. domluvě). **Ivana Bůbalová**

Osmero šetrnějších Vánoc

Letošní svátky budou pravděpodobně poznamenány doznívající "druhou vlnou koronavirové pandemie". I když si nemyslím, že by se kdokoli z vlády odvážil narušit nedotknutelnost hlavního konzumního údobí roku, přece jen se nabízí po útlumu takřka veškerého společenského dění sáhnout po umírněnější formě oslav svátků vánočních a konce roku. Jen doufám, že si materiálnější část naší společnosti nebude částečnou podzimní uzávěru kompenzovat ještě bombastičtějším utrácením než loni. Pokusil jsem se do následujícího přehledu shrnout některé oblasti, díky kterým můžeme prožít Vánoce ohleduplněji k planetě i ke svému okolí. Nebo které se mohou stát alespoň námětem k zamyšlení. Zbytečné řeči stranou, jdeme na to.

Zábavní pyrotechnika

Nepředpokládám, že by se ekologicky uvědomilejší část populace věnovala této předpotopní a bezohledné zábavě. Vždy

však můžeme naše postoje nejen předávat dál, ale také je prohlubovat. Podrobné pojednání k tomuto tématu visí na stránkách Společnosti pro zvířata [zde](#). Zábavní pyrotechnikou se nemyslí jenom dělobuchy a světlice odpalované na Mikuláše, Štědrý den a Silvestr, ale také novoroční ohňostroje a účast na nich. Část lidí bere tuto jednorázovou záležitost jako přijatelnou výjimku, já jsem toho názoru, že je možná ze všech nejhorší. Jednak kvůli koncentrovanému chemickému znečištění, ale hlavně kvůli dalšímu teroru zvířat vystresovaných po silvestrovské noci. Pokud tuto myšlenku sdílíte, není vhodnější příležitost přitlačit na zastupitelstva měst a obcí než nyní - za doby, kdy budou tyto akce zrušeny z důvodu omezeného shromažďování. V tomto směru nahrává i vzrůstající trend různých světelných show nebo videomappingových akcí.

Vánoční stromek

CC Attribution Share-Alike 2.0, foto Hugh Chevallier

Opravdový evergreen předvánočních ekologických debat. Tou nejodvážnější variantou jsou Vánoce zcela bez stromku nebo s tzv. imaginárním stromkem (např. [zde](#) nebo zadejte do vyhledávače "alternativní vánoční stromek"). Všechna ostatní řešení mají svá ekologická pro a proti. Často užívaná alternativa v podobě umělého stromku sice vydrží dlouhá léta, ale ekologická stopa takového zboží je obrovská. Většinou se jedná o asijský výrobek z PVC. Kvůli nejčastěji pořizovanému řezanému stromku zase vznikají

monokulturní plantáže a po Vánocích velké množství biologického odpadu, které nemusí být efektivně využito. Problémem je také dovoz ze vzdálených evropských destinací. Šetrnější variantou je stromek s [FSC certifikátem](#), v posledních letech jsou módní také stromky v květináčích nebo půjčované (více viz [zde](#)). Můžete se pokusit oslovit lesníka ve svém okolí - ideální alternativou je stromek z prořezávek. Pro jedno z provedení improvizovaného stromku pořídíte v lese legální cestou pořezané chvojí ([zde](#)).

Ozdoby a dekorace

V podobné rovině jako u předešlé kapitoly můžeme uvažovat o zdobení stromku a celé domácnosti. Zčásti se tak navrátíte k pravé podstatě Vánoc prostě umělohmotných ozdob a blikajících světýlek. Inspiraci najdete např. [zde](#) nebo [zde](#).

Vánoční kapr

Pro mnohé jistě kontroverzní téma. Někdo si Vánoce bez kapra neumí představit, pro jiné naopak znamená prudký rozkol s prezentovaným posláním Vánoc jakožto svátků míru a lásky. Absurdní je v tomto ohledu i způsob pouličního prodeje dokreslující kolorit předvánočního období. V poslední době se přidává i hledisko ekologické - jedná se o produkt, jehož koupí podporujeme nešetrnou intenzivní a k eutrofizaci vod vedoucí podobu rybníkářství. Krom toho převážná většina tradičních svátečních jídel měla od masa hodně daleko. Pár tipů na vánoční rostlinné pokrmy najdete třeba [tady](#). Komplikací není ani vánoční cukroví v podobném duchu (viz [zde](#)).

Setkávání

Dost možná navzdory vládním doporučením volám po využití volného vánočního času k obnově zdevastovaného komunitního života - samozřejmě s dodržáním zásad zdravého rozumu. Již dlouho se domnívám, že některá celostátní opatření mohou mít negativnější dopady než virus samotný. V první řadě nemožnost nebo nevhodnost návštěv našich blízkých, ale také útlum veškerých i několikačlenných aktivit. Nemám teď na mysli cestování po celé republice, ale znovuobnovení kontaktů v našem okolí.

Návrat k původní myšlence Vánoc

Výrazně souvisí s předchozím bodem. Mnohokrát zneužitá, převrácená a vykuchaná oslava "astronomického konce a začátku roku" (slunovratu) - v poslední éře pak materiálním pojetím světa a závody v hromadění hmotných statků a plýtvání. Pravá podstata předvánočního a vánočního pozastavení by však měla směřovat ke splnutí s přirozeným koloběhem přírody (s jeho nejtemnější a nejrozmáhavější fází). Ať už budeme inspiraci hledat v samotném pobytu v krajině nebo třeba i v pohanských tradicích, zásadním spojovatelem by měl být respekt k přírodě a poznání toho, že stále ještě nás má ve své moci.

Obdarovávání

Záměrně nepíši "dárky", protože pod těmi si představíme do vánočního papíru zabalenou krabici s finančně nákladným předmětem uvnitř. Ale tradice vánočních darů lze pojímat mnoha méně nebo zcela bezmateriálními formami. Kromě oblíbených zážitkových dáreků, předplatného časopisů či vstupenek na kulturní akce jsou ještě další možnosti. Letos se přímo roztrhl Santův pytel s nabídkou nejrůznějších certifikátů, benefičních nákupů, poukázek atp. Pokusil jsem se v této změti zorientovat a vybrat pro vás některé možnosti s jasně přidanou hodnotou směrem do environmentální oblasti. Spojíte tak dvě věci v jedné - originálním způsobem obdarujete své blízké a zároveň pomůžete dobré věci.

- **certifikáty na výkup cenných území** - [lesy na Slovensku](#), [deštné pralesy na Sumatře aj.](#), [deštný prales v ekvádorské Amazonii](#), [cenná území v ČR](#), [les Ščúrnicka](#)

- **benefiční e-shopy** - [Harcovka](#), [Svoboda zvířat](#), [Česká společnost ornitologická](#), [azylová farma Jarikhanda](#), [Šelmy.cz](#), [Arnika](#), [Dárky přírodě](#)

- **ostatní benefice** - [Pomáhám přírodě](#), [Na ovoce](#)

- **alternativní dárky** - [Permasemínka](#), [Karty osobního a environmentálního rozvoje](#)

Rozcestník dalších podobných projektů najdete [zde](#).

Balení a odpady

Nejde jen o svědomité třídění odpadů po štědrovečerním veselí, ale zejména samotné předcházení jejich vzniku. Ať už některou z nemateriálních alternativ uvedených v předchozí kapitole nebo šetrnější formou balení klasických dáreků (viz např. [zde](#)). S prázdnými krabicemi pomůže nově vznikuvší seznam míst, kde využijí použité obaly a výplně ([zde](#)).

Podobnou rešerši některých výše rozebraných oblastí provedla i organizace ČSOP JA-RO Jaroměř. Projít ji můžete [zde](#). Mnoho nápadů najdete také [tady](#). Šťastné, veselé a udržitelné. -jj-

Foto CC0

Náhradní farmářská nabídka

Podzimní běh 10. ročníku strakonických farmářských trhů byl stížen podobně jako drtivá většina dalších akcí covid-uzávěrou. Zvládli jsme pouze dva zářijové termíny a pak jsme se museli odporoučet k nucenému a předčasnému zimnímu spánku. Výpadek významně pocítili jak návštěvníci trhů, jimž chyběl pravidelný přísun farmářského zboží, tak i prodejci, z nichž mnozí jsou na odbytu svých produktů touto cestou závislí.

Foto Vladimír Hoštička

Malou náplastí na tuto nevyžádanou situaci může být pro obě strany drobný projekt k nalezení cest náhradní distribuce farmářského zboží pro strakonický region. Myšlenka spočívá v propojení farmáře a koncového zákazníka jiným způsobem než skrze tržiště. Může se jednat o pravidelný rozvoz, zprostředkovaný prodej v některém z kamenných obchodů, e-shopy nebo prodej ze dvora. S touto ideou jsme oslovili prodejce, kteří se letošních farmářských trhů účastnili. I když odezva nebyla nikterak mohutná, přece jenom se podařilo několik možností alternativního nákupu posbírat, a pokud bude zájem přetrvávat, budeme seznam aktualizovat i nadále. Čerstvý seznam náhradní farmářské nabídky pro Strakonicko naleznete [zde](#).

Podobným způsobem již výpomoc některým farmářským subjektům probíhá. Např. část úrody farmy Olešná bylo možné ještě v polovině listopadu neoficiálně nakoupit prostřednictvím dovozu restaurací Sůl & Řepa. Další podobné kanály by bylo jistě možné otevřít, kdyby farmáři cítili poptávku po svých produktech i v této nejisté době. Proto se ptejte nebo nabídněte svému okolí dovoz, pokud se někam vydáte farmářské produkty nakupovat.

Roztomilou zajímavostí, která nám uvízla v síti při kompletaci náhradní nabídky, je samoobslužný box farmy U Hoštiček v Chrášťovicích, kde nonstop pořídíte balení brambor a cibule (více viz [zde](#)).

Další možností nákupu farmářského zboží, v dnešní době velmi aktuální, je online farmářské tržiště SCUK, o kterém se dozvíte více v následujícím článku. -jj-

SCUK – farmářské trhy online

Věděli jste, že i ve Strakonici můžete nakoupit potraviny online? A že výběr je z široké nabídky kvalitních farmářských produktů? Přesně takové je farmářské tržiště SCUK. Jedná se o sdružení více než 200 farmářů z celé České republiky, kteří prostřednictvím e-shopu SCUK prodávají své výrobky.

Většina z nich je v BIO kvalitě, jsou zde bezlepkové i bezlaktózové produkty, veganské, low-carb i RAW. Na své si přijdou i zastánci zero waste, neboť někteří farmáři nabízejí i možnost vrácení obalů, které se po pečlivém vyčištění znovu použijí. Jsou zde zastoupené veškeré potraviny - maso, vejce, mléčné výrobky, ovoce, zelenina, nápoje, zároveň lze nakoupit drogerii, kosmetiku, potřeby pro domácnost, pamlsky pro mazlíčky, rukodělné výrobky a spoustu dalšího. SCUK pečlivě vybírá jednotlivé dodavatele a posuzuje kvalitu všech výrobků, kontroluje složení a do prodeje pustí jen takové produkty, které neobsahují zbytečnou chemii, přidaná aditiva a látky škodící lidskému organismu. Často se stává, že na SCUKu nakoupíte potraviny, které ani v obchodě neseženete.

Foto Petra Kratochvílová

A jak to funguje? Jednoduše, jako na každém e-shopu. Na webu www.scuk.cz/pod-kuridlem si z pohodlí svého domova vyberete zboží, vložíte do košíku, objednávku zaplatíte a v určený den si svůj nákup vyzvednete ve výdejním místě. Ve Strakonici jsou výdejní místa dvě. Naše se jmenuje „U Krátů Pod Kuřidlem“. Platíte pouze čistou hodnotu jednotlivých výrobků, žádné poštovné ani balné, a to bez ohledu na to, od kolika různých farmářů nakupujete.

Smyslem celého projektu je podpora lokálních farmářů, kteří produkují kvalitní výrobky. Zvlášť v dnešní době je skvělé podpořit je, tak proč si u nich nenakoupit...? **Petra Kratochvílová**

Nazeleno – o prostředcích drobných ekologických úspor

3. díl – Čaj

Na první pohled se čaj může jevit vzhledem ke spotřebovaným množstvím jako nepodstatný detail. Naše spotřebitelství se však skládá z desítek takových drobností, které mohou tvořit velký celek. Při bližším zkoumání vyplouvají na hladinu čajového šálku podstatné souvislosti, které z přírodní suroviny vytvářejí nenápadného záškodníka zejména v odpadové oblasti.

Čaje a nečaje

Pokud budeme vnímat čaj v užším a významově přesnějším slova smyslu, máme na mysli horký nápoj vzniklý louhováním listů rostliny čajovníku. V širším pojetí se myslí všechny horké nápoje připravené i zaléváním jiných plodin - bylin, sušeného i jinak zpracovaného ovoce atd. Pokud se budeme zabývat ekologickou stopou (zejména dovozem) samotné čajové suroviny, mohou být mezi těmito dvěma skupinami zřejmé rozdíly. U "pravého" čaje jsou největšími producenty nám vzdálené destinace (Čína, Indie, Srí Lanka...), alternativa k této složce ekologické stopy se tak hledá velmi špatně. Zbývajících možnostmi jsou pak původ čaje v rámci systému ekologického zemědělství (certifikát BIO) nebo fair-trade. U skupiny nečajů jsou způsoby minimalizace dopadů širší. Můžeme zohlednit tuzemský původ, principy lokálnosti, případně až samozásobitelství (viz např. recepty na str. 13). V případě detailního rozboru pak do hry vstupuje množství suroviny potřebné k přípravě nápoje, vícenálevoost a samozřejmě naše konkrétní spotřebitelské návyky, které ovlivňují nejen tento základní výběr, ale i následující rozdíly.

Sypaný, nebo pytlíkový?

I když se tato otázka prolíná i s výše uvedeným základním výběrem, dostáváme se zde k problematice tvorby odpadů, což je druhá významná environmentální oblast, která s konzumací čaje úzce souvisí. Čajový i nečajový odpad po louhování je sám

Foto CCO

o sobě přírodním, biologicky rozložitelným odpadem vhodným ke kompostování. Naše pozornost by se tedy měla soustředit na veškeré obaly. Zde samozřejmě na plné čáře vítězí čaj sypaný, nejšetrnější variantou je pak nákup v bezobalovém obchodu. Pravý ekologický veletok nastává u čajů sáčkových. Ještě v dobách nedávno minulých se o čajových sáčcích uvažovalo jako o materiálu patřícím na kompost. S rozvojem nových technologií se však tento postup stává spíše škodlivým. V dnešní době většina producentů využívá pro výrobu čajových sáčků plast. Někdy zcela - platí zejména pro pyramidální sáčky (poznáte také na omak nebo na základě "průhlednosti"). V mnoha případech u klasických plochých je plast (zejména polypropylen) využíván v okrajovém sváru pro zvýšení pevnosti. Z čistě zdravotního hlediska bychom se měli zamyslet, zda je při přípravě nápoje k přímé konzumaci vhodné každý den louhovat plast ve vařící vodě (viz [zde](#)). Z pohledu environmentálního jsou zásadním problémem i mikropasty, které se uvolňují z čajových sáčků v životním prostředí (v půdě a vodě - viz [zde](#)). Kompostování většiny čajových sáčků proto není správným postupem. Více se rozbořem konkrétních výrobců ve vztahu k používání plastů při výrobě sáčkových čajů věnuje [tento článek](#). Nejvhodnějším způsobem se tedy jeví nákup čajů od těch několika málo značek, které deklarují 100% biologickou rozložitelnost. Na krabičkách se bohužel tuto informaci nedočtete. Naleznete zde sice přesné složení čajové směsi, ale složení sáčku na obalu nemusí být uváděno. Určitým kompromisem se může jevit striktní odhazování čajových sáčků do komunálního odpadu (když připustíme, že konečné množství vyprodukovaného plastového odpadu není nijak závratné), pomoci můžeme také tříděním obsahu sáčku do biologického odpadu a sáčku samotného do komunálu. Někteří "svědomití" výrobci celou situaci ještě zhoršují balením každého sáčku do extra obalu - plastového, v lepším případě papírového. Tady už jde o spotřebitelskou volbu řešitelnou snadněji.

Šetrnější alternativy

Kromě výše uvedených sypaných čajů, které minimalizují objem konečného odpadu, můžeme u skupiny nečajů popustit uzdu své fantazie a připravit si svou vlastní směs. Množství vzniklého odpadu stlačíme téměř nebo zcela k nule, využijeme i místních zdrojů, sběru plodin v krajině nebo případné nadprodukce. Vhodných kombinací je nepočítaně, výběr můžeme vždy přizpůsobit surovinám, které jsou k dispozici. Široká škála sušeného ovoce, drobných plodů, bylin, koření a jejich nejrozumnější kombinace vytvoří takřka nekonečné množství různých směsí. Některé byliny mohou mít konkrétní léčivé účinky, podomácku připravená čajová směs je také výborným dárkem. Zvláštní skupinou jsou tzv. pečené čaje, což je vlastně způsob konzervace ovoce a zeleniny. Platí zde všechny předchozí principy. Pro úplnost a uzavření tématu – nedílnou součástí přípravy čaje je ohřev vody. Je důležité si uvědomit, že pro většinu druhů čaje se nedoporučuje zalévání vroucí vodou, ale vodou o něco chladnější. Zastavení ohřevu dříve a tím úsporu energie řeší některé moderní rychlovarné konvice s možností nastavení teploty. Precizní čajovníci využívají

teploměrů, my ostatní to určitě zvládneme odhadem. Samozřejmě by mělo být také odměření objemu ohřívání vody a ne oblíbený ohřev celé rychlovarné konvice. Jedná se o spotřebiče s velkým příkonem, každá úspora je tedy znát. Mnoho druhů čajů je vhodných pro přípravu dvou či více nálevů. Tímto postupem ušetříme velké množství čajové suroviny. -jj-

Vánoční jablka

Vánoční stůl si bez jablek nedovedeme představit, a to nejen proto, že nám po sytých jídlech přijdou k chuti.

Na vánoční stůl se dávají ta nejkrásnější a nejchutnější jablka s červenou slupkou. Nejoblíbenější je stará odrůda **Matčino**, dříve také známá pod jménem Nonnetit. Plody má střední až velké, vyšší, krásně červeně zbarvené, s oranžovým nádechem. Oblíbená je pro svou velmi specifickou, křehkou, sladkou, aromatickou dužninu, které se žádná jiná nevyrovná. Plody sklízíme sice již koncem září, konzumně dozrávají v říjnu, ale dobře uskladněné vydrží do Vánoc. Je to ale náročnější odrůda. Má ráda dobrou, výživnou půdu v teplejších středních polohách.

Tmavě červená, sladká jablka s aromatickou křupavou dužninou, která by mohla v chladnějších lokalitách Matčina jablka nahradit, nám může dát zimní odrůda **Gustavovo trvanlivé**. Jsou to nenáročné, odolné jabloně, dobře prosperující ve vyšších polohách i na exponovaných stanovištích, jelikož plody i ve větru na větších dobře drží a nepadají.

Za nejchutnější a nejkrásnější jablka se považuje **Grávštýnské a Grávštýnské červené** – stará německá raně podzimní odrůda. V chladu dobře uskladněné pravidelně kulaté plody s výrazným červeným žíháním do Vánoc vydrží a na svátečním stole nás odmění nejen svou chutí, ale i sladkou intenzivní vůní.

Grávštýnské červené, Panenské české, foto Dana Kindlmannová

K Vánocům v Českých zemích neodmyslitelně patří česká odrůda, která dříve nechyběla v žádné vsi ani zahrádce u chaloupky, a to i přesto, že plody dává malé, s kyselejší, fádňí dužninou. Tyto plody, i když vydrží do ledna, již od září sbíráme spadlé ze země pod stromem. Jde o **Panenské české** - velmi starou odrůdu, která patřila v minulosti v Čechách k nejrozšířenějším pěstovaným jablíčkům. Je to snad proto, že se těmito malými plody již kdysi dávno zdobily stromčky zavěšené ve světničce pod stropem? Tyto plody se používaly ke zvykům i obřadům při svátcích Slunovratu, přidávaly se do staročeských jídel a kaší a i v pozdější době se jimi spolu s ořechy zdobily vánoční stromček. A mým přáním je, aby i nadále Panenská jablíčka o Vánocích provoněla co nejvíce domovů. A tímto se s vámi, milí čtenáři, loučím. Všem přeji dobré nové období a šťastné chvíle v ovocných alejích a sadech. **Dana Kindlmannová**

Matčino, Gustavovo oranžové, foto Dana Kindlmannová

Vlci v ohrožení

Když jsem do minulého čísla chystal výtah z českého Programu péče o vlka, netušil jsem, že hned o měsíc později bude v této souvislosti zase o čem psát. Situace v ČR je (zatím) zdá se stabilizovaná. Vlci opatrně obsazují zejména přeshraniční teritoria, avšak jejich početnosti stále ani zdaleka nedosahují čísel, při kterých by bylo relevantním tématem k diskusi nutnost regulace. Vlk je u nás celoročně zákonem hájeným zvířetem. A i když se čas od času objeví útok tohoto statutu skupinami chovatelů zvířat, osvěta v kombinaci s metodikou a finanční podporou preventivních opatření udržuje tento stav v nezměněné podobě. Poslední pokus iniciovaný skupinou lidí z Broumovska skončil u Nejvyššího soudu zamítavým stanoviskem (viz [zde](#)).

O poznání dramatičtější spory probíhají již několik let na Slovensku. Je velmi těžké přesně určit, nakolik jsou „protivlčí“ tendence motivovány čistě početností vlka (některé zdroje uvádějí až o řád vyšší stavy než v ČR) a nakolik se jedná o tlak zájmových skupin (a názor na to samozřejmě můžeme mít jakýkoli). V lecčems nám napoví způsob argumentace obou táborů.

I když je na Slovensku vlk řazen mezi zvláště chráněné druhy živočichů, je umožněn jeho omezený lov. Od roku 2009 je odlov určován kvótami a probíhá v předem daných územích od listopadu do poloviny ledna. Pro letošní sezónu byla speciální komisi kvóta stanovena na 50 jedinců – o 15 více než loni (viz [zde](#)). Dílčím pozitivem je vyjmutí česko-slovenského pohraničí z loveckých oblastí. Avšak výsledné výše uvedené číslo vzbudilo velké negativní ohlasy a kontroverze. A to nejen číslo samotné, ale i způsob, kterým bylo stanoveno.

Foto Gunnar Ries

dy na Slovensku v současné době pracuje na přesnější metodě sčítání na základě analýz DNA (viz [zde](#)).

Velký zastánce nulového odlovu vlka slovenský ministr životního prostředí Ján Budaj chystá v reakci na tento neúspěch ochrany přírody nový legislativní návrh, který by vlka přeřadil ze stávající skupiny tzv. vybraných živočichů do seznamu živočichů celoročně chráněných. V takovém případě by se na něj v budoucnu systém schvalování loveckých kvót vůbec nevztahoval (viz [zde](#)). Ministr upozorňuje také na neúnosné stavy divokých prasat a související pandemii afrického moru, při které je pokračující lov vrcholového predátora zcela nelogickým krokem.

Krok zpět se odehrál také ve Spojených státech amerických, kde byl vlk odstraněn ze seznamu chráněných zvířat ([zde](#)). Načasování tohoto aktu těsně před prezidentskými volbami dává tušit, že se jednalo spíše o populistický tah dosluhujícího prezidenta Trumpa.

Dlouhodobé tahanice o pozici i tak ikonického zvířete, jakým je vlk, dávají tušit, jak moc jsou ještě stále směrodatné konkrétní lidské zájmy před ochranou druhu, který byl ještě před nedávnem na pokraji úplného vyhubení. Doufejme, že se jedná o dočasná emotivní rozhodnutí způsobená návratem vlka tam, kde dlouho nefiguroval, a situace se v blízké budoucnosti ustálí. Vlka je možné vnímat v mnoha ohledech jako symbolickou „postavu“ novodobé ochrany přírody. -jj-

Ušatka kůrová

Ušatku kůrovou (*Ledra aurita*) jsem našla 2. 7. 2018 v lese u Újezdu u Chanovic na lísce obecné a 31. 10. 2020 v zámeckém parku v Chanovicích na buku lesním. Je to hmyz a patří mezi křísy (*Auchenorrhyncha*). S velikostí 13 až 18 mm (samičky jsou větší než samičci) je naším největším zástupcem křískovitých (*Cicadellidae*). Tento poměrně vzácný kříš zvláštního vzhledu, připomínajícího tropické druhy, se podle literatury vyskytuje v červenci až listopadu (dospělci) na teplých křovinatých stráních s vápencovým podkladem, hlavně na dubech, topolech, bucích, lískách a břízách. Sedá na kůře stromů, s níž svým zbarvením téměř splývá. Vývoj má dvouletý. Přezimují larvy (nymfy), a to pod kůrou, v mechu i pod kameny. Dospělci i nymfy se živí sáním rostlinných šťáv z lýka větví a mladých kmínků listnatých dřevin. Podle německé wikipedie se zdržuje převážně v korunách stromů, dospělci přilétají rádi v noci ke světlu. **Eva Legátová**

Foto Eva Legátová

Použitá literatura:

JAVOREK, V.: Kapesní atlas ploštic a kříšů, SPN Praha, 1978.

REICHHOLF-RIEHMOVÁ, H.: Hmyz a pavoukovci, IKAR Praha, 1997.

Večer s dokumentem – 82. díl - Klimatická krize: co bude dál?

Nová doba koronavirová přinesla do virtuálního prostoru jednu zásadní novinku. Hemžení webinářů všeho druhu. Náhradou za zrušené společenské akce můžeme nyní vychutnávat z pohodlí domova velké množství online konferencí, kurzů nebo přednášek. Do elektronického prostředí se experimentálně přesouvá i cyklus českobudějovických environmentálních besed Zelené úterky. A jelikož hned první "zářez" byl maximálně zajímavý, rozhodl jsem se v rámci našeho seriálu lehce vybočit z dokumentárního žánru a pozvat vás na tuto přednášku, kterou je možné zhlédnout i zpětně.

Hostem besedy byl Alexander Ač z Ústavu výzkumu globální změny AV ČR. Během hodinu a půl dlouhého povídání se mu podařilo střízlivým a informacemi napěchovaným způsobem nejen zhodnotit dosavadní poznatky na poli globální změny klimatu, ale také nakousnout víceméně řečnickou otázku v názvu akce. Vše bylo podloženo působivými animacemi a grafikami, které pomohly pochopit složité souvislosti tak komplexního děje. Pokud máte rádi grafy a vývojové trendy, určitě si v přednášce přijdete na své. Téma je však zároveň hodnoceno velmi racionálně a bez zbytečného emotivního podtextu, který někdy bývá s podobnými prezentacemi spojen.

V několika prvních grafech si můžeme udělat představu o úrovni současných změn globálních teplot. Na první pohled je nám jasné, že není závažný pouze jejich nárůst (velkou část známé klimatické historie bylo výrazně tepleji), ale zejména rychlost, se kterou se tak děje. Klíčová je tedy schopnost všech složek ekosystémů takové změně čelit. Z prezentovaných údajů je zřejmé, že současná rychlost růstu teplot je bezprecedentní. Zajímavé je zhodnocení všech ostatních neantropogenních vlivů, kterými je často argumentováno, ale ve skutečnosti mají spíše kosmetický vliv.

Foto Roman Szpuk

Velmi aktuální a také dost překvapivé jsou výstupy z grafu o vývoji globálních emisí CO₂ ze spalování fosilních paliv. Dokazují, že současná pandemie covid-19 způsobila několikanásobně výraznější pokles celosvětových emisí než finanční krize v roce 2008 a dokonce je významnější než ten, který byl zaznamenán v důsledku 2. světové války.

Další obrázky a čísla dokumentují vliv oteplování na stav mořských ekosystémů, odtávání arktického i pevninského ledu a vzrůst hladin oceánů. Data rovněž upozorňují na velké riziko nejrozdílnějších zpětnovazebních mechanismů, které mohou globální procesy ještě více urychlovat (uvolňování skleníkových plynů z permafrostu, snižování albeda odtáváním ledu, sucho, lesní požáry atd.).

Graficky je znázorněna i situace v ČR. Za posledních 60 let došlo k nárůstu průměrné roční teploty o zhruba 2 °C. Větší výpar vody ve spojení se stejným úhrnem srážek (navíc jinak distribuovaným) má za následek sucho, které v posledních letech pozorujeme. Vyšší výpar je přepočítán na roční deficit v podobě přibližně 200 mm srážek.

Neveselé jsou scénáře dalších nárůstů teplot pro různé rychlosti odklonu společnosti od uhlíkových emisí. Nedokazují, že situace je beznadějná, spíše poukazují na její vážnost a na nutnost nejen mitigace ale i adaptace na změny, které s největší pravděpodobností nastanou.

Aby povídání nevyznívalo až tak negativně, jsou zachyceny některé pozitivní trendy. Celosvětově klesá spotřeba uhlí, v některých zemích dokonce dramaticky. Tento směr je posilován konkrétními výstupy klimatické politiky. Čerstvá je zpráva o tom, že jediným energetickým odvětvím, které zaznamenalo růst navzdory pandemii, byly obnovitelné zdroje energie. A zároveň se výrazně snižuje jejich cena. Bohužel stále je ještě vládami směřována drtivá většina finančních prostředků v energetice do podpory fosilních zdrojů.

Přednáška Klimatická krize: co bude dál? je k dispozici [zde](#). Z mého pohledu se jedná o jeden z nejlépe zpracovaných výstupů, který jsem měl možnost na toto téma za poslední roky zhlédnout. -jj-

Pozvánky - prosinec 2020

Všechny společenské akce ŠK jsou až do odvolání zrušeny. Aktuální vývoj můžete sledovat [zde](#).

Drobné smetí

„Kompromisní“ řešení ve sporu o kácení v Boubínském pralese

Odvolání podniku Lesy ČR proti zpřísnění podmínek pro kácení v chráněném území Boubínského pralesa nebylo úspěšné. Byl tak zpřísněn postup při kůrovcových těžbách na tomto území. Některé ekologické organizace zde však požadují zastavení veškeré těžby. Více se dočtete [zde](#).

Praha omezí silvestrovskou zábavní pyrotechniku a lampiony štěstí

Regulace se bude týkat silvestrovské noci a Nového roku. Odpalovat zábavní pyrotechniku nebude možné např. na území chráněných území, v blízkosti vodních toků, v památkových zónách nebo v blízkosti sociálních zařízení. Skončit by měly také lampiony štěstí. Více se dočtete [zde](#).

Dánsko kvůli covidu-19 vybil 17 milionů norků

K likvidaci těchto kožesinových zvířat bylo přistoupeno zejména na severu země. Důvodem měla být údajně mutace koronaviru odolnější vůči protilátkám. Více viz [zde](#).

Dobrá zpráva z PP Na Plachtě

Vytrvalý odpor veřejnosti, odborníků a organizací zastavil stavbu komunikace skrze chráněné území v Hradci Králové. K tomuto výsledku dopomohlo také oponentní biologické hodnocení lokality, které odhalilo výrazně vyšší počet zvláště chráněných druhů živočichů než městem zadaná studie. Více informací viz [zde](#).

Ohlédnutí za blokadou v Bělověžském pralese

Podrobnou reportáž o současné situaci v unikátním Bělověžském pralese, který byl před třemi roky houževnatým odporem ochráněn před devastací těžbou, si můžete přečíst [zde](#). Článek zmiňuje také významnou roli českých aktivistů.

Divocí koně na dvou nových lokalitách

Zvířata budou pastvou „opečovávat“ dvě další chráněná území - u rybníka Baroch na Pardubicku a v nivě řeky Lužnice na Třeboňsku. Více viz [zde](#).

Podél silnic se stále více kácí, než sází

Statistiku za rok 2019 s tímto negativním skóre zveřejnila organizace Arnika [zde](#). Pouze ve třech českých krajích počet vysazených stromů u silnic převyšuje ty pokácené.

Bečva potřetí

Další únik nebezpečných chemikálií byl zaznamenán ve stejných místech na řece Bečvě i v úterý 24. 11. (viz [zde](#)). Nejasnostem vyšetřování se věnuje jeden z posledních dílů cyklu [Nedej se!](#). -jj-

Literární okno

Příručka pro výsadby ovocných dřevin

V rámci kampaně Milión stromů vznikla v roce 2016 příručka popisující v posledních letech populární výsadby ovocnáčů do krajiny. Fakticky vychází z [arboristických standardů AOPK ČR](#), avšak materiál byl vytvořen primárně pro potřeby místních akčních skupin. Je tudíž podán populárně-naučnou formou. To pravděpodobně ocení všichni hobby nebo středně pokročilí

fanoušci této bohubilé činnosti. I když je letošní sázeč sezóna téměř u svého konce, text jistě využijete pro sezónu příští, jako pomoc pro přípravu větších projektů, pro rozšíření znalostí při péči o ovocné stromy nebo i pro výsadbu stromů neovocných.

Příručka pro výsadby ovocných dřevin do krajiny Čech, Moravy a Slezska

„Příručka je zaměřena na záchranu, pěstování a užití místních, krajo- vých, tradičních a dalších odolných odrůd ovocných dřevin. Je určena pro extenzivní výsadby ovocných dřevin, které budou plnit produkční a současně i mimoprodukční funkce v krajině.“ Po stručném historicko-pomologickém exkurzu následuje povídání o extenzivních výsadbách do krajiny všeobecně. Podrobněji se dozvídáme, proč a jakým způsobem výsadby plánovat, jaké jsou jejich typy a postavení v rámci územního plánování a komplexních pozemkových úprav. Vy-

necháno není ani ožehavé a mnohdy nejpodstatnější téma limitů ve vztahu k zemědělským standardům – jakým způsobem se vyhnout konfliktu zájmů a realizovat výsadbu stylem tvorby krajinných prvků.

V další kapitole jsou rozebrány ekologické podmínky ovocných výsadb (klimatické, půdní), nároky nejčastějších druhů a odrůd a praktické pomologické rady – jak materiál získat, pečovat o něj a správně připravit k výsadbě. Mimo jiné se dozvíte něco o méně využívaných ale zajímavých sortimentech nebo o rozdílech v často zaměňovaných pojmech (např. špendlíky x mirabelky x renklódy).

Stěžejní částí metodiky jsou standardy pro výsadbu ovocnářů do volné krajiny. Z textu můžete čerpat řadu potřebných údajů – jak se vyhnout ochranným pásmům sítí, jak sázet v silničním ochranném pásmu, jaké jsou základní spony nebo odstupy od hranic pozemků, kdy sázet, jak upravit pozemek atd. Je popsán rovněž praktický postup výsadby, ochranný materiál, kotvení, hnojení, závlaha, mulčování. Velmi kvalitně a i pro laika pochopitelně je zpracován způsob řezu ovocných dřevin.

Pro plánování větších výsadbových akcí je užitečná část o finančních nákladech výsadb, kde jsou uvedeny konkrétní modelové příklady s podrobným položkovým členěním, což může být využito v případě zpracovávání dotačních žádostí. Stejně jako ceník nákladů obvyklých opatření pro výsadby dotované z resortů MŽP. Text obsahuje přehled dotačních programů poplatných roku 2016, takže pro současné využití v tomto ohledu je aktuální pouze z části. Příručka je zakončena příklady dobré praxe z konkrétních výsadb, zřizování genofondových sadů nebo mapování starých odrůd.

Příručku je možné pročíst nebo stáhnout [zde](#). -jj-

Prosincová krajina Jirky Wagnera

Prosinec je měsícem dvanáctým, posledním. Zima přichází. Konec roku. Tiché dny adventu. Někdy poprchává, někdy s větrem přeběhne pár sněhových krupek. Bledé slunce v mlze střídá jasné mrazivé ráno s jinovatkou. Dlouhé stříbrné jehličky. Sněhový poprašek na polní cestě mezi stále zelenými ozimy. Přimrzající řeku obsadí nehybné kachny. A sních, sních - ten erbovní znak ladovské zimy. Závěje v polích. Bílé lesy. *Štědrý den je perlou Vánoc*. Vánoční náladu naruší obleva. Ale co, už se chystá zas novoroční mráz.

(advent)

JENOM KOLEČKO

v mlze.

Víc prosincové
slunce nesvede.

DEN JE TAK KRÁTKÝ.

Jen slunce vyjde,
spěchá
za kopce zpátky.

(za strakonickým hradem)

PÁR VLOČEK SNĚHU

a pár sýkorek
vzduchem
teď poletuje.

(před Vánoci)

JEN CHVILKU TIŠE

chumelilo.
To se nám to
ale snilo!

(u Otavy)

DEN PROSINCOVÝ.

Kachny vzlétly.
Na vodě
slunce se vlní.

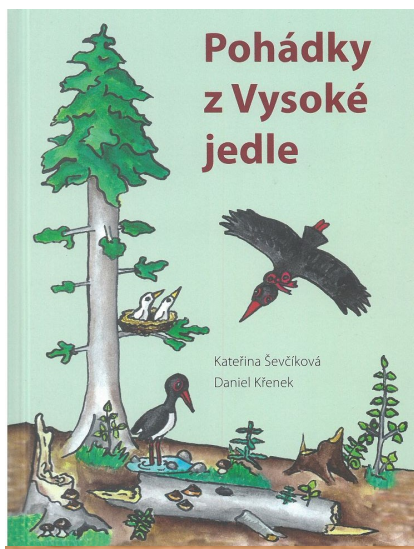
Foto Jiří Wagner

Pohádky z Vysoké jedle

Dětskou knihu Pohádky z Vysoké jedle připravila v loňském roce základní organizace ČSOP Orchidea Valašsko. Její příběh je umístěn do reálně existujícího pralesa Mionší v Beskydech. Poutavý děj vychází ze skutečných faktů, díky nimž čtenář získává ponaučení příjemnou formou. Kniha je určena primárně pro děti, které umí číst, ale i tříletá dcera ji milovala na předčítání před spaním.

Děj je rozdělen do devíti krátkých kapitol, které postupně ukazují život černých čápů od vylíhnutí po odlet do teplých krajů. Pravdivá fakta jsou vtipně proložena pohádkovými prvky. Ilustrace jsou malované podle skutečných podob zvířat.

Čapí mláďata Klap a Pírko zjišťují vlastnosti zvířecích sousedů a také poznávají, jak funguje potravinový řetězec v jejich okolí. V jedné z kapitol Klap vypadl z hnízda a hledá řešení přežití a návratu zpět. Plch velký dovolil mláďeti přespat v jeho díře ve stromu. Čáp ještě neměl silná křídla na létání, pociťoval hlad, ale neuměl si ulovit ani chrobáka. Při pokusu sníst mloka skvrnitého byl mlokem upozorněn na jeho jedovatost a slepice mu ukázaly svou laskavost při Klapově útěku od hladové lišky. Podělily se s ním o svou misku s rozmočeným chle-

Pohádky z Vysoké jedle

Kateřina Ševčíková
Daniel Křenek

bem a zrním. Markétka pak nalezla mezi slepicemi divného kohouta s dlouhými nohama a žlutým zobákem. Její děda přišel s vysvětlením, že se jedná o čápa černého a díky kroužkům na nohou mohou s ornitologem Petrem zjistit polohu hnízda. Ornitolog Petr vylezl na vysokou jedli s Klapem v batohu, a tak vrátil čapí rodině mládě.

Kniha může obohatit a zpříjemnit i přírodovědné předměty ve školách. Je k dispozici ve fondu ŠK. **Iveta Holubová**

Koukol

Věřím, že tenhle prazvláštní rok 2020 byl pro vás přes všechny starosti naplněn i mnoha hezkými chvílemi. Pro mě k těm nejsvátečnějším patřilo zářijové Zastavení v čase, věnované písňovým textům Dušana Vančury (1937- 2020). Sešlo se nás několik (nejen) pamětníků, rozesadili jsme se v příjemném podvečeru na paloučku pod okny půjčovny Za Parkem a formou úryvků jsme si připomněli slavný Batalion („Vino máš a markytánku, dlouhá noc se prohýří, vino máš a chvilku spánku, díky, díky, verbíři...“ - celou píseň si můžete poslechnout [zde](#)), Poutníka ([zde](#)), Válku růží ([zde](#)), Žiženu ([zde](#)), Mlýny ([zde](#)), Starou archu neboli Kocábku ([zde](#))... Ale hlavně jsem představila i texty méně známé: třeba přejatou píseň Musica s přáním "... ať hudba do všech koutů proniká, ať buší do zavřených bran...", Kánon nebo vtipné vánoční Třešničky („Když Josef veselku chystal, byl už starý, skoro kmet, a panna Marie čistá - galilejský květ...“). A hlavně skladbu Koukol, což je velký objev i pro mě. Našla jsem ji na internetu - viz [zde](#). D. Vančura k ní napsal kromě slov i hudbu.

*"Mezi stvoly lásky stébla beznaděje, řekněte mi, máti, kdo ten plevel seje.
Bez naděje, má dcero, k lidské lásce patří. Jako koukol s žitem od věků se bratří.
I když třeba jedno druhého se bojí, neuniknou sobě, radlice je spojí.
Mezi stvoly lásky lidská zloba vzhází, řekněte mi, máti, kdo ten plevel sází.
Láska, milá dcero, nevyhne se zlobě, jako koukol s žitem od věků Inou k sobě.
I když třeba jedno druhého se bojí, neuniknou sobě, radlice je spojí..."*

Píseň pokračuje ujištěním, že láska je tu vždycky, vznáší se nad námi a pluje jako vůně. Co dodat? **-ah-**

Pozn.: Podrobnější verzi článku s dalšími ukázkami najdete [zde](#).

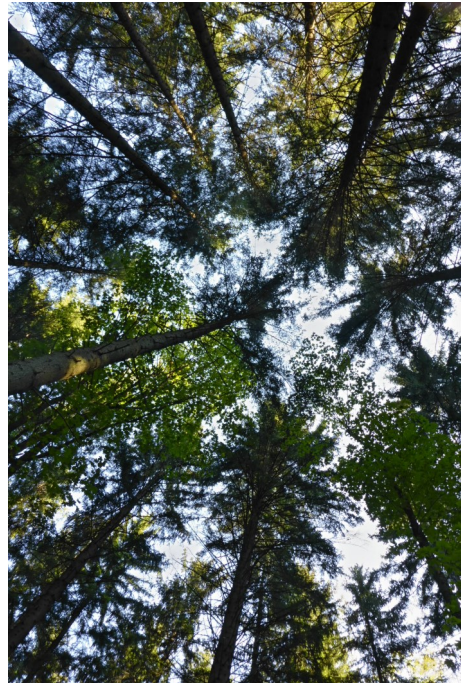

Foto -ah-

Zdraví a strava

Řepové špaldoto (4 porce)

Ingredience: 300 g špaldy, 2 velké řepy, 4 stroužky česneku, 2 cibule, olej, sůl, petrželka, 2 hrsti kvašeného zelí

Postup přípravy: Špaldu namočím na 2-3 dny se dvěma lžicemi jablečného octa, každý den proplachuji. Třetí den špaldu uvařím v osolené vodě (vody dám do hrnce tolik, aby byla špalda ponořená). Osmahnu dozlatova dvě cibule, ke konci orestuji česnek, dále přidám nahrubo nastrouhané dvě velké řepy, sůl a restuji. Na 5 minut podusím pod pokličkou (podle šťavnatosti řepy přidám vodu). Odstavím, přidám dva utřené stroužky česneku, dvě hrsti kvašeného zelí a petrželku. Řepovou směs smíchám se špaldou, na talíři ozdobím konopnými semínky.

Řepné brownies

Ingredience: 2 velké řepy, 7 lžic pečených hrušek (povidel), špetka soli, 80 ml oleje, 50 g hrozinek, 300 g špaldivé mouky, 50 g kokosu, 70 g kakaa, 250 ml melty, kypř. prášek, 50 g směs nadrcených ořechů, 20 g cukru.

Postup přípravy: Upeču dvě řepy v alobalu, nechám vychladnout. Oloupu a najemno nastrouhám do misky. K řepě přidám olej, sůl, uvařenou meltu, pečené hrušky, kokos, hrozinky, kakao a promíchám. Dále přisypu mouku s kypřícím práškem. Promíchám, rozprostřu na plech s pečicím papírem a pečú 15 minut na 180 °C. Povrch posypu směsí ořechů a cukru, vtlačím do hmoty, dopeču cca 20 minut.

Kváskovo-ořechoví šneci

Ingredience na těsto: 300 g polohrubé mouky, 200 g

Foto Jakub Čimera

špaldové celozrnné mouky, špetka soli, 40 g cukru, 1/2 lžičky nastrohaného kdoulovce (citronové kůry), lžička žitného kvásku, 200 ml makového mléka, 50 ml oleje

Ingredience na náplň: 300 g směsi ořechů, semínek a sušeného ovoce, lžička skořice, 50 g cukru

Postup přípravy: Makové mléko, olej, citrónovou kůru, 40 g cukru, špetku soli a lžičku kvásku promíchám. Přidám mouky, rukou vytvořím bochánek a nechám jej 12-16 hodin pracovat při pokojové teplotě. Vykvašené těsto rozdělím na dvě půlky, které postupně rozválím do obdélníků. Placky pomažu olejem, posypu a vtlačím vytvořenou náplň. Pláty těsta svinu do rolády, v průběhu točení mačkám k sobě, aby nebyl v roládě vzduch a vše drželo. Vzniknou dvě rolky, které pokrájím celkem na 24 kousků a ty kladu na plech vyložený pečicím papírem. Pomažu šneky olejem a nechám ještě 20 minut stát. Peču v troubě na 200 °C cca 20 minut.

Bylinkovým cukrem prosypaný sirup

Nejsem nakloněná nadměrnému používání cukru. Mám ráda sběr bylinek. Mám radost z možnosti vyřešit nachlazení, kašel... pomocí bylinek. Dcera Emilka má radost, že si při kašli pochutnává. Každý rok zkouším jiné bylinky, např. z fialek se mi tento postup neosvědčil. Mám dobré zkušenosti s kombinacemi podběl + šalvěj, pampeliška + jitrocel nebo s květy bezu.

Postup přípravy: Připravím si 4litrovou sklenici, umyji, vypláchnu převařenou vodou a nechám ji vyschnout na slunci. Do suché sklenice vrstvim postupně bylinky a cukr a rukou směř ve sklenici mačkám. Bylinky zasypávám vrstvou cukru, která přikryje celou vrstvu bylin. Např. pampeliško-jitrocelový sirup: Do sklenice dám vrstvu pampelišek, vrstvu cukru, vrstvu jitrocele, vrstvu cukru, vrstvu pampelišek.... Poslední vrstva je cukr. Zavíčkuji sklenici a nechám v temnu 2 měsíce. Občas kontroluji, jestli je vše schované pod cukrovou vrstvou. Minulá léta jsem sirup po dvou měsících scedila přes plátno, jen mi vždy bylo líto zbylých bylin a té hmoty. Letos kamarádka s výkonným mixérem směs bylin a cukru rozmixovala a vzniklou hmotu mám ve skleničkách v lednici. Vydrží rok.

Čajová bylinná směs na kašel

Nasbírám, nasuším bylinky a smíchám ve sklenici. Letos mám směs jitrocelových listů, květů divizny a mateřídoušky. Loňský rok jsem měla směs podbělu, bezových květů, meduňky, pampelišky a jitrocelových listů.

Čajová směs při nachlazení

Natrhám tvrdé šípky, nasuším, podrťím. Natrhám přemrzlé trnky, nasuším. V létě si nasuším meduňku, po nasušení rozemnu. Trnku, meduňku i nadrcený šípek promíchám a uložím do sklenice. Příprava: jednu lžičku směsi dám do 250 ml studené vody, nechám stát 12-24 hodin, po uplynutí doby ohřeji, nevařím. Večer namočím a ráno ohřeji k snídani. **Iveta Holubová**

Ing. Jan Juráš -jj-

Ekoporadna při ŠK, Informační centrum neziskových organizací, Husova 380, Strakonice

Po, St: 7:30 - 16:00, Út, Čt: 12:00 - 16:00,
Pá - po domluvě

tel.: 380 422 721, 721 658 244

E-mail: jan.juras@knih-st.cz

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody
Strakonice, Zámek 1

www.csop-strakonice.net

E-mail: posta@csop-strakonice.net

Kompost - Strakonický měsíčník o ochraně přírody

Příspěvky v tomto čísle - Jan Juráš, Alena Hrdličková (-ah-), Ivana Bůbalová, Petra Kratochvílová, Dana Kindlmannová, Jiří Wagner, Eva Legátová, Iveta Holubová

Grafika - Jan Juráš

Logo Kompost - Monika Březinová

Kresby - Ivana Jonová

Jazyková úprava - Jan Juráš

Kontakt - jan.juras@knih-st.cz, 380 422 721

Publikované články vyjadřují výhradně názory autorů

Anticopyright 2020

ŠMIDINGEROVA
KNIHOVNA
STRAKONICE

9. ročník

12/20